

бінету Міністрів України №576 від 12 жовтня 1992 року // [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера. 12. Про зброю: Проект Закону України №1032-Д від 05.03.2002 р. // [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України / Кармазін Ю., Білас І., Данильчук О., Мухін В. – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера. 8. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради України №2471-ХІІ від 17 червня 1992 року. // ВВР України. – 1992. – № 35 – Ст. 517. 9. Советский энциклопедический словарь / Гл.ред. А.М. Прохоров. – 3-е изд.–М.: Сов. энциклопедия, 1985. – 1600 с. 10. Про зброю: Проект Закону України №1171 від 21.11.2002 р. [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України / Кармазін Ю., Черновецький Л., Нечипорук В. – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера. 11. Про зброю: Проект Закону України №1171-2 від 02.10.2003 р. [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України / Вінський Й., Развадовський В., Бульба С., Король В. та ін. – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера. 13. Про зброю: Проект Закону України №1171-Д від 29.10.2003 р. [Електронний ресурс]: Законодавство України – постанови, накази, укази, закони України / Бандурка О., Нечипорук В. – 120min / 4.7Gb – К.: ІАЦ «ЛІГА» Бізнес Інформ, 2007. – (ЛІГА Закон. Версія 7.8.1) – 1 електрон.опт.диск (DVD-ROM); кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; DVD-ROM; Windows 98, ME, 2000, XP. – Назва з контейнера.

Надійшла до редакції 24.04.08

А. О. Суботін, О. П. Мірошко, Є. А. Пальваль, М. В. Вус

ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДЕЙ І ОБ'ЄКТІВ У РАЗІ ЗАГРОЗИ «ВИБУХОВОГО ТЕРОРИЗМУ»

Профілактичні заходи щодо захисту від вибухів терористичного характеру є найбільш ефективним засобом, хоча треба визнати, що ідеальних заходів немає взагалі. Фахівці в галузі вибухотехніки стверджують, що не існує ефективних універсальних заходів безпеки та ніякі антитерористичні методи й засоби не зможуть забезпечити 100% гарантії безпеки від «терористичного вибуху». Заходи безпеки від вибуху залежать від особливостей цілей, що намітили терористи. Особлива система захисту, яка розроблена для кожного окремого випадку різними фахівцями, містить у собі безліч організаційних і технічних питань.

Дослідженнями, що присвячені тероризму найбільше займалися іноземні вчені Александер Й., Фінгер С., Рапопорта Д., Маллісон С., Столь М., Вьордемманн Ф., Лякер В., Беер-Катте В., Біндер С., Ерік Давід, Сід-Ахмед М., Антонян Ю. Їх дослідження стали класичними. Українські вчені Ємельянов В., Глушков В., Кондратьєв Я., Ліпкан В. та інші досліджують проблему тероризму і зазнача-

ють, що сьогодні є нагальна потреба створення і прийняття міжнародним співтовариством Єдиної конвенції з питань боротьби з тероризмом, у якій, з урахуванням міжнародного досвіду захисту прав людини, було б визначено поняття тероризму та терористичного акту, передбачено чіткий порядок взаємодії держав та умови обов'язкової видачі терористів зацікавленій країні, правовий статус держав, що здійснюють терористичну політику.

Однак на сучасному етапі існує проблема дослідження найпоширеного прояву тероризму – «вибухового тероризму». На наш погляд, слід розглянути питання забезпечення фізичної безпеки людей і об'єктів у разі загрози «вибухового тероризму», як складову вирішення проблем національної та міжнародної безпеки.

Метою даної роботи є упорядкування стандартних та особливих заходів забезпечення фізичної безпеки людей і об'єктів від загрози вибуху, насамперед, терористичного характеру. На перший погляд, вони занадто очевидні й прості, але саме ці заходи ефективні й становлять надійну основу елементарної безпеки. Отже заходи забезпечення фізичної безпеки полягають:

- у створенні необхідних зон безпеки від впливу можливих вибухів;
- у веденні розвідки й своєчасному реагуванні на тривожні попередження;
- у створенні системи тривожного оповіщення про можливий теракт;
- в обліку й контролі транспорту, підприємств, організацій і інших об'єктів і їхніх власників;
- у контролі за дорожнім рухом і стоянками автотранспорту;
- в обліку практики правоохоронних органів про сформований стандарт поведження терористів при установці вибухового пристрою;
- у розробці програми навчання фахівців у області боротьби з «вибуховим тероризмом»;
- у здійсненні контролю доступу на об'єкти.

Термін «зона безпеки» – це вільний простір між будинками й об'єктами, а також дорожньою частиною і будинками. Збільшення відстані між будинками або від дороги (стоянки автотранспорту) до будинку зменшує вплив задуманого терористами акту. Наприклад, відповідно до норм Департаменту США, відстань від будинків до найближчих стоянок машин повинна бути не менш 30 метрів. В Англії встановлена мінімальна відстань від стоянки до будинку в містах – 400 метрів. В Україні та країнах СНД безпечні відстані від стоянок автомашин до будинків нормативними актами не регулюється. Підприємства і організації мінімальну відстань устанавлюють самостійно без врахування заходів безпеки. При цьому стоянки

неконтрольованого автотранспорту часто займають тротуари й інші місця, що розташовані поблизу будинку. Відсутність нормативної бази про стоянки автотранспорту робить людей не готовими до захисту від терактів, пов'язаних з вибухом.

Ведення розвідки й своєчасне реагування на тривожні попередження є найважливішими елементами стандартних заходів безпеки. Особливо ці заходи важливі у випадку терактів з використанням вибухових пристроїв, оскільки вони дають можливість службам безпеки розробляти й застосовувати більш обґрунтовані й надійні методи й засоби безпеки, що можуть змусити терористів перенести виконання теракту на інший час або взагалі відмовитися від нього.

Система тривожного оповіщення про можливий теракт складається із двох частин, зв'язаних між собою системою керування, контролю й комунікації: системи замкнутого телебачення (СЗТ) та служби охорони, що розташовується поза межами периметру об'єкту. СЗТ дозволяє забезпечити схований відеогляд периметру та зон, які прилягають до нього у реальному масштабі часу. Досвідчені оператори можуть вчасно виявляти ворожі розвідувальні дії й підозріле поведіння терористів. Служба охорони забезпечує фізичну охорону периметрової зони й евакуацію підозрілих громадян і машин. Ці компоненти системи тривожного оповіщення, будучи зв'язаними загальною телекомунікаційною мережею, можуть подавати сигнали тривоги незалежно один від одного й застосовувати необхідні контрзаходи у випадку виявлення в кожній з них наявності небезпеки.

Крім стандартних заходів і засобів забезпечення безпеки, що включають розвідувальну діяльність, фізичну безпеку, активні методи спостереження й контролю, розроблені унікальні прикладні комплекси, адаптовані до різних видів оперативної обстановки, які сприяють зниженню загроз терактів із застосуванням вибухових пристроїв. Одним з них, наприклад, є облік і контроль автотранспорту і його власників. Маючи цю інформацію, правоохоронні органи можуть відслідковувати їхні можливі зв'язки з терористичними й злочинними угрупованнями. Очевидно, що для цього повинні бути створені загальнонаціональні банки даних про Державний автопарк і його власників. Якщо яка-небудь машина була використана в теракті, то користуючись автоматизованою довідковою системою, можна буде оперативно встановити її власника, що дасть певний напрямок для розслідування. Безсумнівно, такий централізований облік може зменшити загрозу використання терористами машин, як знаряддя терактів. Якщо терорист спробує уникнути реєстрації машини, яка призначена для теракту, то використання системи контролю за номерними знаками

допоможе виявляти «невраховані» машини і їхніх незаконних власників і згодом здійснювати затримання.

Більш чіткий контроль правоохоронних органів за дорожнім рухом і стоянками автотранспорту може також стати гнучким і корисним інструментом для боротьби з вибухами. Він повинен включати наступні основні заходи:

- зміна режиму дорожнього руху;
- ізолювання стоянок автотранспорту;
- суворий контроль за правилами дорожнього руху й паркуванням автомашин;
- навчання працівників правоохоронних органів методам і заходам виявлення потенційних терористів і розпізнавання тактики застосування ними вибухових пристроїв.

Тимчасова або постійна зміна дорожнього руху може забезпечити безпеку певної зони від можливого теракту. Постійна зміна означає закриття вулиць для руху автотранспорту на невизначений час. Тимчасова зміна означає зміну режиму руху тільки, наприклад, у нічний час або у святкові дні, що одночасно вирішує й інше завдання – забезпечення сприятливих умов для несення патрульної служби.

Ізолювання стоянок автотранспорту забезпечує безпечну відстань припаркованих машин від службових і житлових будинків, а також від пішохідних зон.

Встановлення суворого контролю за правилами дорожнього руху й паркуванням автомобілів може змусити терористів відмовитися від постановки вибухового пристрою в місцях, де на їх погляд, може бути нанесений максимальний збиток.

Варто підкреслити, що не тільки співробітники правоохоронних органів, але й прості громадяни можуть виявити дії терористів при підготовці ними теракту з використанням вибухового пристрою, тому що терористи своїми неординарними діями або поведженням можуть ненавмисно видати свої злочинні наміри.

Для забезпечення можливості виявлення вибухових пристроїв й потенційних терористів, їхніх дій при підготовці терактів з використанням вибухового пристрою необхідно, у першу чергу, робити глибокий аналіз тактики підготовки й проведення вибухів і вже на цій базі розробляти програми навчання фахівців в області боротьби з «тероризмом».

Для забезпечення фізичної безпеки людей і об'єктів від загрози вибуху життєво необхідний контроль доступу на об'єкти, який обов'язково повинен передбачати наступні заходи:

- здійснення фізичного огляду людей та транспорту;
- проведення огляду периметра об'єкта та службових приміщень перед початком робочого дня;

- проведення огляду автотранспорту кожного разу перед паркуванням його поблизу об'єкта та перед посадкою в нього;
- придбання мінімального комплексу оглядової техніки для обстеження підозрілих предметів з метою виявлення вибухового пристрою;
- навчання персоналу служби безпеки об'єкта з питань виявлення вибухового пристрою.

Необхідно зазначити, що для організації ефективної боротьби з тероризмом необхідна тісна координація дій правоохоронних органів і населення, створення ефективної комунікаційної системи попередження загрози вибуху, насамперед терористичного характеру.

Список літератури: 1. Антонян Ю. М. Терроризм. Криминологическое и уголовно-правовое исследование. – М., 2003. 2. Васильев В. Терроризм: прогноз на завтра. – М., 1999. 3. Гаврилин Ю. В., Смирнов Л. В. Современный терроризм: сущность, типология, проблемы противодействия. – М., 2003. 4. Долгин Н., Мальшев В. Терроризм – угроза обществу // Основы безопасности жизнедеятельности. – 2004. – № 3. 5. Емельянов В. П. Тероризм і злочини терористичної спрямованості. – Х., 2001. 6. Емельянов В. П. Тероризм как деяние и состав преступления. – Х., 1999. 7. Миньковский Г., Ревин В. Характеристика терроризма и некоторые направления повышения эффективности борьбы с ним // Государство и право. – 2003. – № 8. 8. Полежаев А. П. Терроризм и антитеррористические меры. – М., 2003. 9. Салимов К. Н. Современные проблемы терроризма. – М., 1999.

Надійшла до редакції 01.04.08

О. А. Севідов

ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ТА СУМІЖНОГО ПРАВ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Особливістю злочинів у сфері інтелектуальної власності є те, що у відповідних нормах Кримінального кодексу України (далі КК України) використовуються поняття, зміст яких розкривається у цивільному законодавстві. При цьому між понятійним апаратом кримінального права і цивільного (зокрема, такого його інституту як інтелектуальне право) є певні розбіжності, що породжує труднощі при розробці методики розслідування названих злочинів та практичної реалізації її положень. Зокрема, йдеться про такі юридичні поняття як «об'єкт злочину», «предмет злочину», «об'єкт авторського права», на які зверталася увага в літературі в кримінально-правовому аспекті [1]. Але ця проблема заслуговує уваги й в площині розробки криміналістичної характеристики злочинів у сфері інтелектуальної власності.

При розслідуванні злочинних порушень авторських і суміжних прав (ст.ст. 176, 203-1, 216 КК України) необхідно враховувати специфіку їх об'єкту. Безпосереднім об'єктом злочинів вказаної категорії є авторські та суміжні права особи, якій належать авто-